

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 563/2020-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou Mgr. Gordanou Dlhou, Bystrická 30, Pezinok, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 631/2008, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 631/2008 porušené boli.

2. ■■■■■ priznáva finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Pezinok povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Pezinok je povinný nahradiť ■■■■■ trovy konania v sume 562,86 € (slovom päťstošesťdesiatdva eur a osemdesiatšesť centov) na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. Gordany Dlhej, Bystrická 30, Pezinok, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

I.A Obsah ústavnej sťažnosti

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■ ■■■■■ (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. Gordanou Dlhou, ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 631/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vstúpil do konania v roku 2019 ako právny nástupca po svojej matke ■■■■■, ■■■■■, ktorá spolu s ostatným žalobcami podala žalobný návrh ešte 27. januára 2000 na Okresnom súde Bratislava II, ktorý bol následne 8. marca 2000 postúpený miestne príslušnému Okresnému súdu Bratislava III (ďalej aj „pôvodný okresný súd“). Konanie bolo pôvodne vedené pod sp. zn. 30 C 35/2000. V roku 2008 došlo k zmene organizácie súdov a spis bol

odstúpený Okresnému súdu Pezinok a odvtedy sa konanie vedie pod sp. zn. 5 C 631/2008. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti predmetné konanie stále nebolo ukončené.

3. Sťažovateľ uviedol, že hoci žaloba bola podaná už v roku 2000, prvé pojednávanie bolo nariadené až 23. február 2006, pričom prvé pojednávanie, na ktorom sa aj pojednávalo, bolo až 14. novembra 2006. Ďalej poukázal na zdĺhavé a neefektívne postupy súdu pri znaleckom dokazovaní. Sťažovateľ uviedol, že jeho právna predchodkyňa podala v marci 2017 sťažnosť predsedovi okresného súdu na pried'ahy, ktorý ešte v odpovedi z 2. mája 2017 uznal, že v predmetnom konaní dochádza k pried'ahom. Sťažovateľ napokon uviedol, že jeho právna predchodkyňa sa rozhodnutia v predmetnej veci nedožila, čo pred smrťou niesla veľmi ťažko. Sťažovateľ považuje za neprijateľné, aby za viac ako 20-ročné trvanie sporu nebolo vo veci rozhodnuté a stále pretrvával stav právnej neistoty. Sťažovateľ preto uviedol, že postupom okresného súdu v predmetnom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov a jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote.

4. Vzhľadom na pried'ahy si sťažovateľ uplatnil aj primerané finančné zadostučinenie vo výške 20 000 €. Výšku uplatneného finančného zadostučinenia odôvodnil tým, že pried'ahy u jeho právnej predchodkyne a aj u neho spôsobujú stav právnej neistoty, keďže o žalobnom návrhu nebolo rozhodnuté ani po 20 rokoch po jeho podaní na súde.

5. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod spisovou značkou 5C/631/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Pezinok prikazuje, aby v konaní vedenom pod spisovou značkou 5C/631/2008 konal bez zbytočných pried'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 20.000,- EUR (slovom dvadsaťtisíc EUR), ktoré je Okresný súd Pezinok povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 375,24 EUR (slovom tristosedemdesiatpäť EUR a dvadsaťštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. Gordany Dlhej, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

I.B Procesný postup ústavného súdu a chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 563/2020-25 z 10. novembra 2020 ju podľa § 56 ods. 1 a 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

7. Ústavný súd následne výzvou z 12. novembra 2020 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti a k upusteniu od ústneho pojednávania. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 26. novembra 2020 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti. K samotnej ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažovateľ sa stal účastníkom napadnutého konania až v priebehu roka 2019 (rozhodnutie o zmene účastníkov konania nadobudlo právoplatnosť až 13. februára 2020) a konanie na okresnom súde bolo ukončené do roka, od jeho nastúpenia do konania ako právneho nástupcu jednej z pôvodných žalobkýň (rozsudok bol vyhlásený 9. októbra 2020), a preto sa obmedzil iba na opísanie priebehu konania medzi 13. februárom a 9. októbrom 2020. Tento menej ako ročný priebeh konania podľa predsedu okresného súdu znamenal, že v napadnutom konaní nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. K jeho podaniu bolo pripojené vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá sa vyjadrila k postupu súdu od momentu, keď jej bol pridelený predmetný spis, t. j. od 11. júna 2020, pričom uviedla, že z jej strany k prietahom v napadnutom konaní nedošlo.

8. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd 27. novembra 2020 vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby v prípade, ak by to považovala za potrebné, zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré jej v prílohe zaslal. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 11. decembra 2020 súhlasila s upustením od ústneho pojednávania. K vyjadreniu predsedu okresného súdu uviedla, že k vstupu sťažovateľa do napadnutého konania došlo na základe univerzálnej sukcesie, a preto si môže uplatňovať základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov aj pre štádiom konania, ktoré tejto sukcesii predchádzalo. Na rozdiel od predsedu okresného súdu právna zástupkyňa sťažovateľa poukázala aj na relevantnú judikatúru ústavného súdu (I. ÚS 52/01, I. ÚS 102/05, I. ÚS 197/05, IV. ÚS 514/2011, IV. ÚS 432/2013). S poukazom na túto judikatúru dodala, že univerzálna sukcesia vyvoláva automaticky aj procesnoprávne nástupníctvo – pri zmene účastníkov tak nedochádza k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu. Na záver svojho vyjadrenia dodala, že v januári 2021 uplynie už 21 rokov od podania žalobného návrhu.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich podaniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Ústavný súd po nahliadnutí do predloženého spisového materiálu okresného súdu (sp. zn. 5 C 631/2008) vyhotovil túto chronológiu úkonov okresného súdu v predmetnom konaní:

- Dňa 28. januára 2000 na Okresnom súde Bratislava II bola podaná žaloba o čiastočnú neplatnosť osvedčenia o vydržaní nehnuteľnosti a o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

- Dňa 14. marca 2000 Okresný súd Bratislava II postúpil spis Okresnému súdu Bratislava III z dôvodu miestnej príslušnosti.

- Dňa 22. septembra 2000 a 12. januára 2001 žalobcovia žiadali súd o vyrubenie termínu pojednávania.

- Dňa 19. februára 2001 pôvodný okresný súd vyzval žalobcov na oznámenie ceny poplatkového úkonu, pričom títo na výzvu súdu odpovedali obratom 14. marca 2001.

- Dňa 2. augusta 2001 a 28. marca 2002 žalobcovia opakovane žiadali súd o vyrubenie termínu pojednávania.

- Dňa 24. júla 2002 pôvodný okresný súd vyrubil žalobcom súdny poplatok za návrh – ktorý žalobcovia zaplatili 8. augusta 2002.

- Dňa 10. septembra 2002 pôvodný okresný súd zisťoval dedičov po jednom z pôvodných žalobcov.

- Dňa 16. februára 2004 pôvodný okresný súd doručil žalovaným procesné poučenia a žalobu na vyjadrenie.

- Dňa 26. augusta 2004 žalobcovia s ohľadom na zmenu účasti z dôvodu úmrtia jedného z pôvodných účastníkov upravili žalobný návrh a zároveň žiadali súd o nariadenie termínu pojednávania.

- Dňa 29. novembra 2004 žalobcovia podali predsedovi súdu sťažnosť na nečinnosť, na ktorú tento odpovedal 28. januára 2005.

- Dňa 16. júna 2005 doručili žalobcovia súdu doplnenie žalobného petitu.

- Dňa 20. júna 2005 pôvodný okresný súd uznesením pripustil zmenu petitu.

- Dňa 22. júna 2005 súd vyzval žalobcov na zaplatenie súdneho poplatku za rozšírenie návrhu a na túto výzvu žalobcovia odpovedali podaním zo 6. júla 2005, v ktorom uviedli, že výzvu súdu považujú za bezpredmetnú, pretože žalobný návrh iba spresnili, a nie rozšírili.

- Dňa 12. decembra 2005 súd nariadil termín pojednávania na 23. február 2006, predtým však došlo k jeho odročeniu pre neprítomnosť právneho zástupcu žalovaných na termín 16. máj 2006.

- Dňa 24. februára 2006 súd vyzval žalovaných, aby sa vyjadrili k žalobe, pričom ich vyjadrenie bolo súdu doručené 22. marca 2006.

- Dňa 15. mája 2006 žalovaní požiadali súd o odročenie pojednávania, súd ich žiadosti vyhovel a pojednávanie pôvodne nariadené na nasledujúci deň (16. máj 2006) odročil na neurčito.

- Dňa 16. mája 2006 žalobcovia predložili súdu listinné doklady a 18. mája 2006 súd vyžiadal podklady od Katastrálneho úradu v Bratislave, zároveň nariadil termín pojednávania na 21. september 2006.

- Dňa 18. septembra 2006 žalovaní zmenili svojho právneho zástupcu a nový právny zástupca požiadal o odročenie termínu pojednávania pre kolíziu termínov; na základe predmetnej žiadosti bol termín pojednávania znova odročený na neurčito.

- Dňa 25. septembra 2006 súd nariadil termín pojednávania na 14. november 2006.

- Dňa 14. novembra 2006 sa uskutočnilo prvé pojednávanie vo veci, po skončení bolo odročené na neurčito.

- Dňa 29. marca 2007 žalobcovia požiadali súd o ustanovenie znalca, pričom súd ho do konania ustanovil 4. mája 2007 a súdny spis mu zaslal 25. júna 2007.

- Dňa 31. júla 2007 došlo k zmene súdu z Okresného súdu Bratislava III na Okresný súd Pezinok.

- Dňa 29. októbra 2007 okresný súd vyzval znalca na predloženie znaleckého posudku, znalec ho predložil 23. novembra 2007.

- Dňa 17. apríla 2008 žalobcovia žiadali okresný súd o zaslanie znaleckého posudku, okresný súd ho zaslal účastníkom až 18. júna 2008.

- Dňa 2. júla 2008 doručili žalobcovia súdu vyjadrenie k znaleckému posudku a 28. októbra 2008 požiadali o nariadenie vypracovania dodatku k znaleckému posudku.

- Dňa 17. februára 2009 okresný súd vyhovel návrhu žalobcov a nariadil doplnenie znaleckého dokazovania; 5. mája 2009 zaslal spis znalcovi.

- Dňa 13. januára 2012 znalec predložil súdu znalecký posudok, ktorý ho 16. januára 2012 zaslal účastníkom konania s výzvou, aby sa k nemu v stanovenej lehote vyjadrili.

- Dňa 30. januára 2012 sa žalobcovia vyjadrili k doplnenému znaleckému posudku, okresný súd následne nariadil termín pojednávania na 20. jún 2012.

- Dňa 13. júna 2012 žalobcovia znova upravili petit svojho žalobného návrhu, okresný súd následne odročil pojednávanie na 26. november 2012, na ktorom pripustil zmenu žalobného petitu a znova odročil pojednávanie na 18. marec 2013.

- Dňa 12. marca 2013 pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne bolo odročené pojednávanie na 3. júl 2013, ktoré bolo následne odročené na 4. november 2013.

- Dňa 28. októbra 2013 žalovaní podali návrh na vykonanie dokazovania, po pojednávaní 4. novembra 2013 bolo pojednávanie odročené na neurčito.

- Dňa 3. decembra 2013 sa žalovaní vyjadrili k predmetu veci a uplatnili si protinárok.

- Dňa 16. júna 2014 okresný súd nariadil termín na 7. júl 2014 a 17. júna 2014 vyzval žalovaných na úpravu petitu ich protinároku.

- Dňa 30. júna 2014 žalovaní odpovedali na výzvu súdu a 4. júla 2014 žiadali o odročenie termínu pojednávania.

- Dňa 7. júla 2014 sa žalobcovia vyjadrili k podaniam žalovaných a pojednávanie bolo odročené na neurčito.

- Dňa 2. septembra 2014 žalovaní doručili súdu svoje otázky pre znalca.

- Dňa 18. júna 2015 okresný súd nariadil znalecké dokazovania a ustanovil znalca u odboru geodézie a kartografie.

- Dňa 13. júla 2015 ustanovený znalec namietal svoju zaujatosť vo veci, pretože predmetnú vec s ním už predtým konzultovali žalovaní, a zároveň 21. júla 2015 požiadal znalec súd o zrušenie jeho ustanovenia.

- Dňa 27. júla 2015 žalobcovia podali odvolanie proti povinnosti zaplatiť preddavok na znalecké dokazovanie, no vzhľadom na už uvedené okolnosti 31. júla 2015 súd zmenil uznesenie o ustanovení znalca.

- Dňa 18. septembra 2015 zaslal súd spis novému znalcovi.

- Dňa 8. marca 2016 aj nový súdom ustanovený znalec oznámil súdu svoju zaujatosť.

- Dňa 22. apríla 2016 okresný súd znova zmenil ustanoveného znalca.

- Dňa 17. mája 2016 odvolaný znalec vrátil súdu súdny spis a 19. mája 2016 súd zaslal tento spis znova novému znalcovi.

- Dňa 27. septembra 2016 znalec predložil vypracovaný znalecký posudok.

- Dňa 21. decembra 2016 sa žalovaní vyjadrili k znaleckému posudku.

- Dňa 31. marca 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý ustanovený znalec, pojednávanie sa odročilo na 13. september 2017, zároveň sa jedna zo žalobkýň sťažovala na prieťahy v konaní.

- Dňa 15. mája 2017 sa žalovaní vyjadrili, že netrávajú na svojom návrhu, aby bola vec postúpená pôvodnému súdu, t. j. Okresnému súdu Bratislava III.

- Dňa 6. júla 2017 bolo súdu doručené podanie Okresného úradu Senec, katastrálneho odboru, ktorým odpovedal na žiadosť súdu o predloženie kópie geometrického plánu, zároveň oznámil opravu chýb v evidencii.

- Dňa 13. septembra 2017 súd rozhodol o vylúčení protinávru žalovaných na samostatné konanie a odročil pojednávanie na 17. január 2018.

- Dňa 7. decembra 2017 súd nariadil doplnenie znaleckého dokazovania.

- Dňa 15. januára 2018 žalobcovia sa vyjadrili k podaniu žalovaných z 15. mája 2017.

- Dňa 17. januára 2018 bolo odročené pojednávanie na 4. apríl 2018, toto bolo následne zrušené pre práceneschopnosť sudcu, odročené o mesiac neskôr na 4. máj 2018 a následne odročené na 20. jún 2018.

- Dňa 4. júna 2018 znalec doručil súdu doplnenie znaleckého posudku.

- Dňa 18. júna 2018 sa žalobcovia vyjadrili k doplnenému znaleckému posudku.

- Dňa 20. júna 2018 pojednávanie bolo odročené na účely nariadenia obhliadky na mieste.

- Dňa 22. augusta 2018 sa uskutočnila obhliadka – spísaný záznam a vyhotovená fotodokumentácia.

- Dňa 9. januára 2019 súd vydal uznesenie, ktorým pokračoval v konaní s dedičmi po žalobkyni v 5. rade.

- Dňa 23. januára 2019 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom jeden zo žalovaných predložil listinné dôkazy, 31. januára 2019 predložili žalovaní stanovisko k nimi predloženým listinám; pojednávanie bolo odročené na 11. jún 2019.

- Dňa 10. júna 2019 žalobcovia predložili vyjadrenie k veci samej a zároveň oznámili vstup ďalších účastníkov do konania – právnych nástupcov po jednom zo zosnulých pôvodných žalobcov.

- Dňa 11. júna 2019 pojednávanie bolo odročené na 3. december 2019 na žiadosť právneho zástupcu žalobcov.

- Dňa 3. decembra 2019 súd na pojednávaní pripustil zmenu žaloby a zároveň oznámenie o úmrtí ďalšej osoby z pôvodných žalobcov a vstup jej právnych nástupcov do konania (t. j. aj sťažovateľa, pozn.).

- Dňa 29. februára 2020 žalovaní sa vyjadrili k zmene žaloby.

- Dňa 5. mája 2020 pojednávanie nariadené na 28. máj 2020 bolo zrušené pre pandémiu COVID-19 a odročené na 11. september 2020.

- Dňa 11. septembra 2020 súd na pojednávaní vyhlásil dokazovanie za skončené a odročil pojednávanie na účely verejného vyhlásenia rozsudku, zároveň vydal opravné uznesenie k uzneseniu o zmene žaloby z 3. decembra 2019.

- Dňa 9. októbra 2020 súd vyhlásil rozsudok, ktorým zamietol žalobu a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania.

- Dňa 12. októbra 2020 súd vydal opravné uznesenie k rozsudku z 9. októbra 2020.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

14. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

16. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 631/2008 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

19. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb.

Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

III.A Právna a faktická zložitost' veci

21. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd podotýka, že určenie vlastníckeho práva k podielu nehnuteľnosti, resp. určenie čiastočnej neplatnosti osvedčenia o vydržaní nehnuteľností môže byť zložitá najmä zo skutkového hľadiska – ak je potreba znaleckého dokazovania a opravy katastrálnej evidencie. Ďalším aspektom, ktorý mohol komplikovať prácu súdu, bol vyšší počet účastníkov na oboch stranách, pričom v priebehu súdneho konania sa počet účastníkov rozšíril o právnych nástupcov účastníkov konania, ktorí medzitým zomreli. V tejto súvislosti však ústavný súd konštatuje, že ani tento aspekt nezabavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za priet'ahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce alebo inými nedostatkami v činnosti súdu vrátane jeho

nečinnosti (m. m. I. ÚS 47/96, I. ÚS 173/2017), najmä ak súd vydá prvé meritórne rozhodnutie v predmetnej veci až po viac ako 20 rokoch od podania žaloby.

III.B Správanie účastníka konania

22. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Je zrejmé, že k dĺžke súdneho konania v predmetnej veci prispelo aj to, že v priebehu konania sa rozširoval počet účastníkov konania o právnych nástupcov tých účastníkov, ktorí zomreli. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu, okrem jednej žiadosti o odročenie termínu pojednávania (11. júna 2019) neidentifikoval žiadny postup na strane žalobcov, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania.

23. K tvrdeniu predsedu okresného súdu, že s'ťažovateľ bol účastníkom konania iba rok, a preto nemohlo byť porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ústavný súd konštatuje, že k jeho vstupu do namietaného konania na strane žalobcov došlo na základe univerzálnej sukcesie. V tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru (napr. I. ÚS 197/05, IV. ÚS 514/2011 – na ktorú vo svojom vyjadrení k stanovisku predsedu okresného súdu správne poukázala aj právna zástupkyňa s'ťažovateľa, pozn.), v zmysle ktorej si s'ťažovateľ môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium konania, ktoré jeho vstupu do konania (na základe univerzálnej sukcesie) predchádzalo.

III.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

24. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Rozhodovanie okresného súdu v predmetnej veci trvalo viac ako 20 rokov. Samotná dĺžka rozhodovania v tomto prípade celkom jasne indikuje priet'ahy, a to aj preto, lebo z pohľadu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je dôležité, či ide o priet'ahy objektívneho charakteru.

25. Ústavný súd zároveň podotýka, že z už citovanej chronológie úkonov okresného súdu uvedenej v bode 10 odôvodnenia tohto nálezu možno vyvodit' nečinnosť okresného súdu v trvaní približne 11 rokov (aj vzhľadom na celkovú dĺžku konania by bol zdĺhavý výpočet týchto úsekov neprehľadný a nadbytočný, pozn.) – čo je viac ako polovica celkovej dĺžky konania na okresnom súde. Teda aj bez ohľadu na neprípustnú celkovú dĺžku súdneho konania (20 rokov) polovicu tejto dĺžky napadnutého konania možno vyhodnotiť ako zbytočnú nečinnosť spôsobujúcu priet'ahy v predmetnom súdnom konaní.

26. Ústavný súd zároveň uznáva, že v dôsledku legislatívnej zmeny došlo v priebehu napadnutého konania k zmene príslušného súdu z Okresného súdu Bratislava III na Okresný súd Pezinok. Neoddeliteľnou súčasťou prechodu súdnictva v danej veci je aj prenesenie zodpovednosti za priet'ahy v konaní, a preto treba v tomto zmysle hodnotiť napadnuté konanie ako jeden celok (napr. IV. ÚS 160/08) bez ohľadu na to, že v jeho priebehu až dosiaľ vo veci konal nielen Okresný súd Pezinok.

27. V napadnutom postupe okresného súdu teda bolo možné identifikovať neodôvodnenú nečinnosť, ktorá v konečnom dôsledku spôsobila predĺženie extrémne dlhotrvajúceho konania, a teda aj predĺženie stavu právnej neistoty sporových strán. Ústavný súd preto konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bolo nevyhnutné v tomto prípade považovať za porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

IV.

Záver

IV.A K bodu 1 výrokovej časti nálezu

28. Na základe skutočností uvedených v predošlej stati ústavný súd dospel k záveru, že základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6

ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 631/2008 porušené boli.

IV.B K bodom 2 a 4 výrokovej časti nálezu

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

30. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

31. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

32. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

33. Sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 €. Ústavný súd považoval ním uplatnenú sumu za neprimeranú, preto mu priznal finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 € (bod 2 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky primeraného

zadosťučinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), ako aj skutočnosť, že sťažovateľ ako právny nástupca jednej zo žalobkýň mohol pociťovať právnu neistotu spôsobenú neprimeranou dĺžkou konania bezprostredne z pozície sporovej strany iba obmedzenú dobu (približne 1 rok, pozn.). V prevyšujúcej časti jeho ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadosťučinenia teda nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

34. Ústavný súd tiež poukazuje na to, že podľa prehľadu úkonov v napadnutom konaní bolo 9. októbra 2020 vydané meritórne rozhodnutie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti v tej časti, v ktorej sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov (bod 4 výroku tohto nálezu), pretože takýto príkaz uložený okresnému súdu v aktuálnej procesnej situácii nemá žiadne opodstatnenie.

IV.C K bodu 3 výrokovej časti nálezu

35.1 Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

35.2 Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

36. Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním právnym zástupcom. Sťažovateľ si uplatnil túto náhradu trov konania ešte v samotnej ústavnej sťažnosti a následne ju aktualizoval vo svojom vyjadrení k stanovisku predsedu okresného súdu z 11. decembra 2020, a to za tri úkony právnej služby (prevzatie zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu).

37. Ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa náhradu trov konania v sume 562,86 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a písomné podanie týkajúce sa veci samej). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

38. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

V.

39. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2021

Libor DUĽA
predseda senátu